

Psaní velkých písmen

1. Babičce Sultánovi Tyrlovi / Poláckovy Bylo nás pět Pajda / Voříšek / voříšek / Červené karkulce Sněhurce a sedmi trpasličích / obru Krakonošovi / Velikého Rusko říši / indiánské Sedící býk
2. Evropany Slované Germáni Románi / Spolkové republiky Německo Lužických Srbů Slovany / slovanské Bulhaři / Hodonínsku Uherskobrodsku Uherskohradištsku Moravští Slováci slovácká / Hanáci / Přemyslovců / Lucemburský římského českým Přemyslovnou český
3. vesmíru Země Slunce zeměkoule / měsíc / Měsíce Američané / Velký vůz Malý vůz / Jupitera měsíců / Orion / Sirius Velkého psa / slunce
4. Evropy Atlantský oceán severní Severní ledový oceán / Afriky evropská Středozezemním mořem / západního evropského Lamanšským průlivem Severním mořem / Nový svět / šiji Panamský průplav / Severní Ameriku Jižní Ameriku Střední Amerika / jižní Moravě / poloostrově Malá Asie Turecká republika
5. Bílý Nil jezera Viktorijina / australské Nový Zéland / Perského zálivu / šumavská jezera Černé Čertovo / horami Jizerskými Lužickými / Žďárských vrších Devět skal / Turnovsku Prachovským skálám Český ráj / Bavorska průsmykem Domažlickým / Polabí Hané
6. Suezského průplavu moře Středozezemní Indický oceán / Macocha Moravském krasu / Mrtvém moři / pobřeží Malé Asie / Bílé Karpaty Moravu Slovensko / Dyje Českomoravské vrchoviny Vranovské přehrady / Oderkých vrších Moravskou bránou / východní Evropě jezero světa Kaspické Kaspické moře
7. Krkonoších Špindlerův Mlýn Pec pod Sněžkou Janské Lázně / Králově Dvoře / Mladé Boleslavi automobilka Škoda / Krušnými horami Karlovy Vary Mariánské Lázně Františkovy Lázně / Lázně Libverda Obřísud / vltavském Malá Strana Hradčany Staré Město Nové Město / Hradci Králové Orlice Orlice Tiché a Divoké
8. Sídliště / sídliště Jižní Město / náměstí Svobody / Pražská ulice / Václavského náměstí Národnímu divadlu Národní třída třída Na Příkopě náměstí Republiky / náměstí Krále Jiřího / náměstí Bratří Synků / V Horkách K Podjezdu Nad Vinným potokem / Na Dlouhém Jáně / pražská Pod Svatým Jiřím
9. Karlova mostu mostu Legii Hrad / Prašnou bránu / České filharmonie Smetanově síni Obecního domu / Národním muzeu / západ Spolková republika Německo / Čínská lidová republika Indická republika / Spojených států amerických spolkových / Staroměstské radnici Brožíkův Volba Poděbradského českého
10. hotelu Modrá hvězda / hostince Na Rychtě hostince U České koruny / Organizace spojených národů / Obecnímu úřadu / obecní úřady / Městského úřadu / městský úřad / České republiky Slovenské republiky / Sokola sokol / husité
11. Univerzita Karlova České vysoké učení technické / Bílá labuť / Základní školy v České Skalici / Gymnázia / základní školy gymnázia / Muzeum východních Čech v Hradci Králové / Divadlo / Památník národního písemnictví
12. Dekret kutnohorský český / Velké francouzské revoluci / Svátek matek / Vánocům Velikonocům / Boží narození Nový rok Tři krále Hromnice / novém roce
13. Příhody lišky Bystroušky Těsnohlídkovy Liška Bystrouška / Bezručových Slezských písní Nerudových Povědek malostranských Ohlasů písní českých / Jaro v Železných horách / Z Nového světa / Lidové noviny Svobodné slovo Mladý svět / Foglarovu Hoši od Bobří řeky / Mercedes / felicii

Spojovací čárka – spojovník

1. Plzeň-jih / Praha-Florenc / Ostravě-Zábřehu / Havlíček Borovský / ostravsko-karvinský / česko-polská
2. červenobílá / sladkokyselé / hygienicko-epidemiologické / vědecko-technická / rychle schnoucí / černobílá / pedagogicko-psychologickou
3. modrobílých / Matematicko-fyzikální / Českomoravská / kulturně vyspělé / středoškolské / rakousko-uherské průmyslově vyspělým / modrofialový / tmavomodrá / časově omezeny / matematicko-fyzikální
4. buče-e-ji / zdá-li-pak / než-li / by-li-jest / souhlasil-li by-li / pak-li-že / čili / zdá-li / dostal-li-ji

Psaní velkých písmen

1. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

V /b/abičce se píše také o psech /s/ultánovi a /t/yrlovi. Mezi hrdiny /p/oláčkovy knihy /b/yo/n/ás /p/ět patří také jezevčík /p/ajda. Štěkat uměl dědečekův pes /v/oříšek, jako když stříli. Přiběhl k nám psík, docela obyčejný /v/oříšek, ale byl velice chytrý. Dědeček vypravoval dětem nejprve o /č/ervené /k/arkulce a pak ještě o /s/něhurce a /s/ední /t/rpaslicích. Děti rády poslouchaly také vyprávění o mocném /o/bru /k/rakonošovi. Za vlády Petra /v/elického se /r/usko proměnilo ve velikou /ř/íši. Mezi nejslavnější /i/ndiánské náčelníky patřil /s/edící /b/ýk.

2. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Mezi /e/vropany jsou nejvíce zastoupeni /s/lované, /g/ermáni a /r/ománi. Ve /s/polkové /r/epublice /n/ěmecko žije menšina /l/užických /s/rbů, kteří patří mezi /s/lovany. Mezi /s/lovanské národy patří také /b/ulhaři. Na /h/odonínsku, /u/herskobrodsku a /u/herskohradištsku žijí /m/oravští /s/lováci, u nichž se dosud zčásti zachovala /s/lovácká výzdoba chalup. Také /h/anáci si zachovali zbytky starobylého nářečí. Roku 1306 vymřel rod /p/řemyslovců po meči. Jan /l/ucemburský, syn /ř/ímského císaře Jindřicha VII., byl ve svých čtrnácti letech zvolen /č/eským králem, oženěn s Eliškou /p/řemyslovnou a dosazen na /č/eský trůn.

3. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Pro nás je ze všech těles ve /v/esmíru nejdůležitější /z/emě, protože na ni žijeme, a /s/lunce, protože bez něho by /z/eměkoule byla jen obrovským kusem kulaté chladné skály. Na obloze svítil bledý /m/ěsíc. První stanuli na /m/ěsící /a/meričané. Mezi nejznámější souhvězdí patří /v/elký /v/ůz a /m/alý /v/ůz. Kolem /j/upitera obíhá devět /m/ěsíců. Za nejkrásnější souhvězdí je považován /o/rion, ale u nás ho můžeme spatřit jen v zimě. Nejjasnější hvězda na obloze je /s/irius, který náleží do souhvězdí /v/elkého /p/sa. Vydali jsme se na cestu hned po východu /s/lunce.

4. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Západní břehy /e/vropy oblévá /a/tlantský /o/ceán, /s/everní břehy omývá /s/everní /l/edový /o/ceán. Od /a/friky je /e/vropská pevnina oddělena /s/třezemním /m/ofem. Britské ostrovy jsou od /z/ápadního /e/vropského pobřeží odděleny /l/amanšským /p/růlivem a /s/everním /m/ofem. Amerika je nazývána také /n/ový svět. Panamskou /š/íjí je prokopán /p/anamský průplav. Úzká pevnina, která spojuje /s/everní /a/meriku a /j/ižní /a/meriku, se někdy nazývá /s/třední /a/merika. Na /j/ižní /m/oravě se daří pěstování vinné révy. Na /p/loostrově, který se nazývá /m/alá /a/sie, se rozkládá /t/urecká /r/epublika.

5. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Řeka /b/ilý /n/il vytéká z /j/ezera /v/iktoriina. Na východ od /a/ustralské pevniny leží souostroví /n/ový /z/éland. V oblasti /p/erského /z/álievu jsou neobyčejně bohatá ložiska nafty. Krásná /š/umavská /j/ezera /č/erné i /č/ertovo jsou ledovcového původu. Liberecká kotlina mezi /h/orami /j/lizerskými a /l/užickými je hustě osídlená. Nejvyšší kopec ve /ž/dárských /v/rších má jméno /d/evět /s/kal. Krajinu na /t/urnovsku a od Turnova jihovýchodním směrem k /p/rachovským /s/kalám nazýváme /č/eský /r/áj. Železnice z Plzně do /b/avorska vede /p/růsmkem /d/omažlickým. Nižiny v /p/olabí a na /h/ané jsou velmi úrodné.

6. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Roku 1869 byla dokončena výstavba /s/luezského /p/růplavu, který spojil /m/oře /s/třezemní a /i/ndický /o/ceán. Propast /m/acocha v /m/oravském /k/rasu je hluboká 138 metrů. V /m/rtvém /m/oři nežijí ryby, protože voda v něm obsahuje příliš mnoho soli. Zavlažované /p/obřeží /m/alé /a/sie je velice úrodné. Lesnaté pohoří /b/ilé /k/arpaty odděluje /m/oravu a /s/lovensko. Řeka /d/yje, která přitéká z /č/eskomoravské /v/rchoviny, tvoří u /v/ranovské /p/řehady mohutné umělé jezero. Řeka Odra pramení v /o/derských /v/rších a protéká /m/oravskou /b/ránou. Ve /v/ýchodní /e/vropě leží největší /j/ezero /s/věta, /k/aspické, které pro svou velikou rozlohu a slanou vodu bývá na mapách označováno jako /k/aspické /m/ofe.

7. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Důležitá rekreační střediska v /k/rkonoších jsou /s/pindlerův /m/lýn, /p/lec /p/od /s/něžkou a /j/fanské /l/ázně. V /k/rálově /d/voře je velká cementárna. V /m/ladé /b/oleslavi je /a/utomobilka, v které se vyrábějí automobily značky /s/koda. Pod /k/rušnými /h/orami leží lázeňská místa /k/arlovy /v/ary, /m/ariánské /l/ázně a /f/rantiškovy /l/ázně. V obci /l/ázně /l/ibverda je budova známá pod názvem /o/bří /s/ud, protože má podobu obrovského sudu. Historické jádro Prahy tvoří na levém /v/ltařském bře-

hu /m/alá /s/trana a /h/radčany a na pravém břehu /s/taré /m/ěsto a /n/ov /m/ěsto. V /h/radci /k/rálově ústí do Labe řeka /o/rlice, vzniklá spojením /o/rlice /t/iché a /d/ivoké.

8. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Můj bratranec bydlí na /s/idlišti 5. května. Součástí Prahy 4 je také rozsáhlé /s/idlišť /j/ižní /m/ěsto. Střediskem obchodního života Brna je /n/áměstí /s/vobody. Z ulic ve staré části Příbrami je nejrušnější /p/ražská /u/lice. Z dolejšího konce /v/áclavského /n/áměstí vybíhá k /n/árodním /d/ívaldu /n/árodní /t/řída a na druhou stranu vybíhá /t/řída /n/a /p/řikopě, která vede k /n/áměstí /r/epubliky. Vystoupili jsme na /n/áměstí /k/rále Jiřího. Přestoupíme už na /n/áměstí /b/ratří /s/ynků. Šli jsme ulicí /v/ /h/orkách, dále ulicí /k/ /p/odjezdu do ulice /n/ad /v/inným /p/otokem

Strýček bydlí v ulici /n/a /d/louhém /l/ánu. Jedna /p/ražská ulice má název /p/od /s/vatým Jiřím.

9. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Z /k/arlova /m/ostu i z /m/ostu /l/egii jsme se dívali na /h/rad. Známost /p/rašnou /b/ránu v Praze vystavěl Matyáš Rejsek z Prostějova. Slavnostní koncert /č/eské /f/ilharmonie se koná ve /s/metanově /s/iní /o/becní /d/omu v Praze. V /n/árodním /m/uzeu jsou uloženy cenné sbírky. Na /z/ápad od naší republiky je /s/polková /r/epublika /n/ěmecko. Nejlidnatější země světa jsou /č/inská /l/ídová /r/epublika a /i/ndická /r/epublika. Na vlajce /s/pojených /s/tátů /a/merických je padesát hvězd, které označují padesát /s/polkových států. Na /s/taroměstské /r/adnici v Praze je /b/rožíkův obraz /v/olba Jiřího /p/oděbradského za /č/eského krále.

10. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Ubytovali jsme se v /h/otelu /m/odrá /h/vězda. Na oběd jsme šli do /h/ostince /n/a /r/lychtě a na večeři do /h/ostince /u/ /č/eské /k/oruny. V říjnu roku 1945 vznikla /o/rganizace /s/pojených /n/árodů, jejímž úkolem je zajišťování mezinárodní spolupráce a míru. Svou žádost jsme adresovali /o/becnímu /ú/řadu v Hluboší. V novém uspořádání naší společnosti mají /o/becní /ú/řady značnou pravomoc. Odpověď od /m/ětského /ú/řadu v Březnici jsme ještě nedostali. Se svou žádostí se obraťte na příslušný /m/ětský /ú/řad. Vláda /č/eské /r/epubliky uzavřela s vládou /s/lovenské /r/epubliky celou řadu smluv. Dědeček byl členem /s/okola a vždy hrdě hlásal, že je starý /s/okol. Karlštejn nedobyli ani /h/usitě.

11. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

V Praze je několik vysokých škol; nejznámější z nich je /u/niverzita /k/arlova a /č/eské /v/vysoké /u/čení /t/echnické. Zašli jsme do obchodního domu /b/ilá /l/abu'. Na večírku vystoupil pěvecký kroužek /z/ákladní /š/koly v /č/eské /s/kalici. Žádost jsme adresovali ředitelství /g/ymnázia v Náchodě. Karel letos končí docházku do /z/ákladní školy a chystá se na přijímací zkoušky do /g/ymnázia. Navštívili jsme /m/zeum /v/ýchodních /č/ech v /h/radci /k/rálově. Z loutkových divadel je zvláště oblíbené /d/ívaldo Spejbla a Hurvínka. V Praze jsme navštívili /p/amátník /n/árodního /p/ísemnictví.

12. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Václav IV. vydal roku 1409 nařízení známé pod názvem /d/ekret /k/utnohorský, aby /č/eský národ měl na univerzitě při rozhodování tři hlasy a ostatní národy dohromady jen jeden hlas. V dějepise jsme se učili o /v/elké /f/rancouzské /r/evoluci. Na /s/vátek /m/atek si děti chystaly kytičky. K /v/ánocům a /v/eliknocům si příbuzní a přátelé posílají blahopřání. O přibývání dne po zimním slunovratu se říká: na /b/oži /n/arození o bleši převalení, na /n/ový /r/ok o slepičí krok, na /t/ři /k/rále o tři kroky dále, na /h/romnice o hodinu více. Na konci každého roku posíláme svým blízkým pohledy s přáním štěstí a zdraví v /n/ovém /r/oce.

13. Rozlište, kde se píše velké a kde malé začáteční písmeno.

Janáčkova opera /p/řihody /l/išky /b/ystroušky vznikla roku 1923 podle /t/ěsnohlídkovy knihy /l/iška /b/ystrouška. Četli jsme ukázky z /b/ezručových /s/lezských písní, z /n/erudových /p/ovídek /m/alostranských a z Čelakovského /o/hlasů /p/ísní /č/eských. Na chodbě visela kopie obrazu /j/aro v /ž/elezných /h/orách od Jindřicha Pruchy. V Americe složil Antonín Dvořák symfonii nazvanou /z/ /n/ového /s/věta. V čekárně byly k dispozici /l/ídové /n/oviny, /s/vobodné /s/lovo a /m/ladý /s/vět. Četli jste /f/oglarovu knihu /h/oši od /b/obří /ř/eky? Trénink závodníků na Masarykově okruhu naznačil převahu vozů /m/ercedes. Naši známí přijeli novou /f/elicií.

Psaní velkých písmen

Velká písmena píšeme v těchto případech:

jako výraz úcty

a) v dopisech u osobních a přivlastňovacích zájmen druhé osoby: *Ty, Tebe, ... Tvůj, Vy, Vám, ... Vás;*

V těchto případech lze napsat velké písmeno vždy, ať píšeme jednotlivci, několika osobám, nebo kolektivu. Malé písmeno u všech uvedených zájmen naznačuje, že jde o dopis soukromý, důvěrný dopis.

Velké písmeno se však nepíše u zájmen vzravných (*se, si, sebe, svůj, ...*) ani u tvarů 2. osoby slovesa *být* (*jsi, jste*).

b) v některých tradičních titulech, užívaných pro významné osobnosti: *Excellence, Vaše Magnificence, Jasnosti; Jeho Milost; Mistr Mikoláš Aleš, vážený Mistře* (ve významu „velký umělec“)

(ale jako historický akademický titul: *mistr Jan Hus*; jen v tradiční zkratce je *M. Jan Hus*);

jako prostředek zdůraznění

On je Někdo. Stála tam Ona.

na začátku větných celků

Velké písmeno se píše

a) na začátku každého větého celku ukončeného tečkou, otazníkem nebo vykřičníkem; také na začátku nadpisů, záhlaví, adres apod. umístěných na samostatném řádku, i když za nimi není žádné interpunkční znaménko:

Schůze výboru se koná 2. dubna v 15 hodin. — Proč mu neodpověděl? Nechtěl a ani nemohl. Na takovou otázku se totiž těžko odpovídá. — Lidé z maringotek (titul knihy) — Italská parlamentní delegace v Praze (titulek zprávy);

b) na začátku větého celku uvedeného uvnitř jiné věty jako přímá řeč, citát, heslo apod.:

Kozina prohlásil: „Nebudeme otroky!“ — Mravní zásada Kdo po tobě kamenem, ty po něm chlebem je snad nejodvážnějším příkazem křesťanství. — Řekneš-li dnes Souhlasím, musíš se zítra podle toho chovat;

Nejde-li o přímé citování, je možno psát po dvojtečce i písmeno malé, pokud je citát uveden dvojtečkou nebo graficky odlišen, zejména uvozovkami (*Pomyslí si: „můžeme tu zkusit“*).

c) uvnitř závorčky, stojí-li v ní formálně ucelená a významově relativně samostatná věta: *Pražané spoléhali na klasický žoldněřský systém. (Při tomto způsobu zřízení a udržování armády slouží vojáci za smluvený plat.)* Pokud tomu tak není, píše se první slovo v závorce s počátečním písmenem malým: *K prestižním činům Jana Lucemburského patřila ražba zlaté mince (pod názvem florén). Pražané spoléhali na klasický žoldněřský systém (vojáci sloužili za smluvený plat).* Tečka se píše v prvním případě před závorkou, ve druhém až za ni.

V ustálených zkratkách, značkách a zkratkových slovech

OSU, cedok

Ve vlastních jménech a ve jménech užívaných jako vlastní

1. Podstata vlastních jmen

Vlastní jména jsou podstatná jména (zpravidla konkrétní) nebo slovní spojení, v nichž je podstatné jméno základem, která — na rozdíl od jmen obecných — odlišují určité a jednotlivé osoby, zvířata nebo věci od jiných podobných jednotlivců; tak např. vlastní jména *Čapek, Eva* odlišují určité osoby od jiných osob, jména *Vitava, Odra* odlišují jednu určitou řeku od jiných řek, jméno *Třebíč, Rokycany* určitá města od jiných měst apod. Vlastní jména takto umožňují jednoznačně identifikovat označený jev; této vlastnosti se proto využívá k oficiálnímu označování (např. v průkazech totožnosti osob, v úředních spisech, na mapách, v telefonních seznamech, jízdních řádech atd. V případech, kdy jedině jméno k jednoznačné identifikaci nestačí, užije se spojení několika vlastních jmen: tak mají-li se zároveň odlišit členové téže rodiny nebo jiní nositelé téhož příjmení, užije se jednoho jako jména rodného a jednoho jako příjmení (*Karel Čapek — Josef Čapek*). U jiných typů vlastních jmen se připojují rozlišující přivlastky nebo jiná podobná bližší určení (*Jičín — Nový Jičín, Studená Vltava — Teplá Vltava, Hrubý Jeseník — Nizký Jeseník, Benešov u Prahy — Benešov nad Ploučnicí*).

Některé instituce, události a dokumenty lze v různém kontextu chápat buď jako obecné, popř. neoficiální, nebo naopak jako jedinečné. Jedinečnost či oficiálnost názvu pak chápeme jako vlastní jméno, tj. vyjádříme ji velkým písmenem:

Je zaměstnán ve výzkumném ústavu. — Je zaměstnán ve Výzkumném ústavu pedagogickém v Praze.

O stavební povolení se žádá na obecním úřadě. — Obraťte se na Obecní úřad v Praze 9.

Studuje filozofickou fakultu. — Studuje Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy.

Z hradu je pěkná vyhlídka. — Z Hradu reagovali na pozvání ke státní návštěvě. (Tj. z Hradčan, z prezidentské kanceláře.)

S novým zákonem přišlo ministerstvo financí. — S novým zákonem přišlo Ministerstvo financí České republiky.

II. Pravidla o psaní velkých písmen u vlastních jmen

V jednoslovných vlastních jménech se píše počáteční písmeno velké *Jiří, Vltava, Plzeň, Polsko, Afrika* (v cizích jménech, zejména osobních, se však zpravidla dodržují zvyklosti příslušného jazyka *d'Arignan, McDonald*).

Poznámky:

Přídavná jména přivlastňovací utvořená od vlastních jmen píšeme s velkým počátečním písmenem (*Čapkovy humor*). Ostatní přídavná jména utvořená od vlastních jmen píšeme s malým počátečním písmenem (*čapkovský humor, moravské písně, brněnský rodák*); *česka sklo x Česka republika*

V souslovných vlastních jménech se píše velké počáteční písmeno v zásadě v prvním slově: *Tichý oceán, Organizace spojených národů, Pohár mistrů evropských zemí, Česka republika, Lysá hora*

a) Je-li součástí sousloví vlastní jméno píše se rovněž s písmenem velkým: *Velké Tairy, Bílá Rus, Univerzita Karlova Akademie věd České republiky, Moudrost starých Čechů* (název knihy), *Spolková republika Německo*.

b) V souslovných vlastních jménech užívaných pro osídlená místa (v oficiálně užívaných označeních měst, jejich částí a čtvrtí, vsí, sídlišť aj.) se píše velké počáteční písmeno ve všech slovech kromě předložek: *Nový Jičín, Lázně Bělohrad, Karlovy Vary, Frýdek-Místek, Hora Svatého Šebestiána, Nové Město na Moravě, Klenci pod Čerchovem, Malá Strana, Slezské Předměstí, Zahradní Město, Sídliště Miru, Červený Vrch*. Bližší určení po předložce se píše vždy s velkým písmenem v prvním slově a dále tak, jako když stojí mimo sousloví: *Lhota pod Horami, Rokytnice v Orlických horách, Kostelec nad Černými lesy, Rychnov u Nových Hradů*.

Pozor: *Bílá Hora* (pražská čtvrť) x *Bílá hora* (kope v Praze)

c) Stojí-li na začátku souslovného pojmenování obecné jméno druhové, které se v názvech podobných jevů často opakuje (*moře, záliv, ostrov, poloostrov, ulice, třída, náměstí, nabřeží, most, zámek, hrad, dům, poušť, okres, mys, alej, stanice, zastávka, kino, divadlo, hotel, motorest, hospoda, restaurace* ap.), píše se s písmenem malým, velké počáteční písmeno má až rozlišující bližší určení: *poloostrov Kola, mys Dobré naděje, okres Příbram, ulice Elišky Krásnohorské, alej Svobody, třída Politických vězňů, most Legii, nabřeží Kapitána Jaroše, stanice Národní třída, zámek Hrubý Rohozec, kino Letka, hotel Slovan*; totéž ovšem platí o jménech, v kterých je obvyklejší opačný pořádek slov, např. *moře Středozemní* (častěji: *Středozemní moře*), *poloostrov Pyrenejský* (*Pyrenejský poloostrov*), podobně: *záliv Mexický, průplav Suezský, ulice Vodíčková, most Palackého, poušť Gobi, restaurace Na Růžku, hospoda U Lupy, ulice Sv. Anežky, motorest U Devíti křížů, dům U Tří kohoutů*

Pozor: *Dům moudry* (přesný název určitého obch domu)

Jen velmi zřídka, např. u vlastních jmen divadel, se první podstatné jméno obecné píše s písmenem velkým — srov. *Divadlo bratří Mrštíků*.

Začíná-li takové bližší určení předložkou, píše se s velkým písmenem též první slovo následující, ať je od původu jménem obecným, nebo vlastním, např. *ulice Ke Karlovu, Na Můstku, náměstí Mezi Zahradkami, dům U Goliáše, U Tří lilii, knihkupectví U Zlatého klasu, výstavní síň U Hybernů, restaurace U Medvídků, U Tří hvězd*.

Pokud však předložky není v dané souvislosti užito jako součásti názvu, ale její užití vyplývá z větné stavby, začíná písmenem malým: *sejdeme se na Můstku, seděli jsme u Medvídků, u Tří hvězd*. Jde vlastně o užití názvu zkráceného bez předložky, jako např. ve spojení *Můstek je pro vozidla uzavřen*, nebo s předložkou jinou: *šli jsme na oběd k Medvídkům*.

Ojedinele se také užívá zástupných jednoslovných podob souslovných vlastních jmen. Velkým písmenem se pak vyjádří, že se v daném případě míní určitý, čtenáři známý jev: *křížovatka před Muzeem* (př. Národním muzeem v Praze); nebo že se odkazuje k úplnému názvu, který byl již v textu uveden: *výraznou změnu přinesla až Pravidla z r. 195* (Pravidla českého pravopisu).

S velkým začátečním písmenem se podle uvedených zásad píší zejména tyto skupiny vlastních jmen a názvů:

a) vlastní jména osob

Jan Neruda (křestní jméno a příjmení)
Karel Čtvrtý (nebo IV.), car Ivan Hrozný (jméno a další označení),
učitel Cerný sup

Červená kurkulka (nebo jen Kurkulka), Krakonoš

S velkým písmenem se píšou též jména obecná (druhá), pokud v dramatu, popř. v jiném uměleckém díle označují jedinečné bytosti: Rusalka, Velký mág.

Pozn. 1. V případech, kdy se vlastních jmen užívá ve smyslu obecném, píšou se s malým počátečním písmenem slova jako švejk (mazaný, vychytralý ulejšák), jidáš (zrádce), donchudán (svůdce), lazar (nemocný, ubohý člověk):

Pozn. 2. Jména příslušníků členů organizací, názorových skupin, zaměstnanců závodů, přívrženců sportovních klubů, účastníků akcí, příslušníků náboženských vyznání, mnišských řádů atd.) odvozená od jmen vlastních se chápou jako obecná, a píšou se tedy s malým počátečním písmenem: masarykovec, hegelci, marxista, lumirovec; žiján (přívrženci Jihu ve válce proti Severu v USA); sokol, tatrovák, filharmonik (člen České filharmonie); slávista, spartan, husita;

luterán, františkán, lidovec, sociální demokrat

b) přídomky a přezdívký

Přemysl Otáč, J. A. Komenský, Učitel národu

c) rodiny a rody

Nováková, Přemyslovci

Richard Lvi srdce
Anička česká

d) jména národní, kmenová a obyvatelská

Cech, Moravan, Lužický Srb, Hanák, Moravský Slovák, Brňan, Američan, Evropan, Marťan (ale netešťan, pozemšťan)

Pozn. Jména příslušníků antropologických skupin se píšou s písmenem malým: černoš, rudoch, indián, mongol (ale Mongol – občan Mongolska);

Žid (příslušník národa) x žid (příslušník nábož. vyznání)

Pozn. čeština, němčina – jazyky s malým písmenem

e) vlastní jména zvířat

Alík, Míca, veverka Zrzečka, slon Jumbo, Bílý tesák

f) postavy náboženské, mytologické a alegorické, zosobnění přírodních jevů, lidských vlastností apod.: Bůh, Pán Bůh, Vykupitel, Syn boží (o Kristovi); před. jméno Pán ve smyslu „boží“; Panna, Madona Ochranička (ale jen madona jako druh výtvarného díla), Duch svatý (svatý Duch), svatá Trojice, svatý (sv.) Josef, Zeus, Perun, děd Vševid, Svoboda (např. ve spojení socha Svobody), Rozum a Stěstí (postavy v pohádce)

Jména náboženských postav se píšou s velkým písmenem zpravidla tehdy, jestliže mají vyjádřit určitost, jedi-
nost, např. Prorok (označení Mohameda) na rozdíl od obecného podstatného jména prorok (věstec), Bůh (křesťanský, zároveň jako projev náboženské úcty). Jinak se užívá písmeno malé: Lidé si prý vytvořili boha/bohy personifikací přírodních sil. — Ale pro pána boha, co si s tím počneme?

Jména náboženských postav se píšou s velkým písmenem zpravidla tehdy, jestliže mají vyjádřit určitost, jedi-
nost, např. Prorok (označení Mohameda) na rozdíl od obecného podstatného jména prorok (věstec), Bůh (křesťanský, zároveň jako projev náboženské úcty). Jinak se užívá písmeno malé: Lidé si prý vytvořili boha/bohy personifikací přírodních sil. — Ale pro pána boha, co si s tím počneme?

g) nebeská tělesa, souhvězdí

Jupiter, Venuše, Polárka, Země, Měsíc, Slunce, Váhy, Velký vůz, Malý medvěd, Mléčná dráha (Galaxie), souhvězdí Panny; ale sluneční soustava, galaxie (hvězdná soustava);

Pozn. Ve významu jiném než odborném hvězdařském se píše země, měsíc, slunce s počátečním písmenem malým, např. Stojí oběma nohama na zemi. Na cestu mu svičil měsíc. Kam nechodí slunce, tam chodí lékař.

h) zeměpisná jména a názvy dílů světa, zemí, krajín, ostrovů, poloostrovů, hor, pohoří, nížin, moří, jezer, řek apod.

Evropa, Morava, Chodsko, Podkrkonoší, Slovanský ostrov i ostrov Slovanský, Balkánský poloostrov i poloostrov Balkánský, Lysá hora, Děčínský Sněžník, Jizerské hory, České středohoří, Vysoké Tatry, Severní ledový oceán, Jaderské moře i moře Jaderské, Bajkalské jezero i jezero Bajkalské, Severní Střední, Jižní, Latinská Amerika x jižní Evropa

Blízký východ, Západ (hospodářsky vyspělé státy záp. Evropy a Severní Ameriky), Orient (ale sever, západ – světové strany)

obratník Raka
Pozor: severní, jižní pól

i) jména a názvy osad, sídlišť a jejich části

České Budějovice, Jablonec nad Jizerou, Kamenice nad Lipou, Černá u Bory, Zahradi Město, Jižní Město (v Praze), ulice Bratři Mrštíků, ulice Na Bojišti, Sídliště 5. května, náměstí Bratři Čapkové

Rozdíl je také v psaní Sídliště Antala Staška a sídliště Červený vrch. Záleží na tom, zda slovo sídliště je součástí pojmenování části města (bydli na Sídlišti Antala Staška – nelze říci „bydli na Antalu Staška“), či není (bydli na sídlišti Červený vrch nebo bydlí na Červeném vrchu).

j) názvy významných budov, jména hotelů, restaurací, domů apod.

Pražský hrad (nebo jen Hrad), Pražská brána, Betlémská kaple i kaple Betlémská, Černá věž, hotel Zlatá husa, restaurace U Kalicha, U Černého koně, dům U Dvou zlatých medvědů

k) stanice a zastávky prostředků veřejné dopravy:

Leišské Praha; železniční stanice: nádraží Praha-Smíchov, Kadar-předměstí, Ostrava-Poruba; zastávky tramvaje, autobusu apod.: Dičí škola, U Nemocnice,

l) jména států, názvy veřejných institucí

Spojené státy americké (nebo Spojené státy), Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Spolková republika Německo, Česká lidová republika, Bulharsko, Česká republika, Organizace spojených národů, Rada bezpečnosti Organizace spojených národů,

Poslanecká sněmovna, Česká národní rada, Sejm (v Polsku), Spolkový sněm (v SRN), Senát (v USA); Ministerstvo financí ČR

Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády ČR; Velvyslanectví Francouzské republiky v Praze, Rada města Hradce Králové, Městská rada v (Příbrami), Obecní zastupitelstvo v (Senohrabech), Úřad města (Zlín), Místní úřad v (Praze 5-Zbraslav), Nejvyšší soud ČR, Obvodní soud pro Prahu 2, Generální prokuratura ČR;

Okresní úřad v Brně, okres Brno-venkov, okres Náchod (náchodský okres) x vláda ČR

Zpravidla se s velkým písmenem píšou též historicky doložená označení správnictvů (Království české, Země česká, Markrabství moravská); v ostatních případech je možné psaní obojí: Říše velkomoravská (Velkomoravská říše) i říše velkomoravská; české země i České země, tj. Čechy a Morava, na rozdíl od jiných států; u menších nebo časově vzdálenějších útvarů se obvykle píše písmeno malé: vévodství frýdlantské; první republika,

m) oficiální názvy politických stran, masových organizací a spolků, úmálec, skupin, sportovních klubů

Občanská demokratická strana, Česká strana sociálně demokratická, Červený kříž, Sokol, Junák, Baník Ostrava

Neoficiální označení politických stran a jiných organizací se zpravidla považují za jména obecná a píšou se s písmenem malým: mladočeská strana, křesťanskodemokratická strana, italská komunistická strana, odbory,

S malým písmenem píšeme také spojení katolická (finskokatolická) církev, jednotlivých,

n) názvy škol, ústavů, podniků, organizací, institucí ap.

Univerzita Karlova i Karlova univerzita, České vysoké učení technické v Praze, Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Gymnázium v Příbrami, Základní škola v Jincích, Národní muzeum v Praze (zkráceně Muzeum), Výzkumný ústav vodohospodářský, Památník národního písemnictví, Česká televize, Živnostenská banka, Radlická mlékárna, a. s.

kempink U Věže; vinárna U Tří bílých beránků; Občanská plovárna, koupaliště Džbán;

Fakultní nemocnice s poliklinikou na Šulovce; Ústav pro péči o matku a dítě; Zdravotnické zařízení Praha 5.

Označení méně samostatných (nebo příležitostných) orgánů, výborů, komisí, méně významných složek a pracovišť institucí a závodů se píšou častěji s písmenem malým (v oficiálním označení pak často stojí na druhém místě, až za názvem instituce organizace nadřazené): mezinárodní redakce České tiskové kanceláře (nebo Česká tisková kancelář, mezinárodní redakce), Podobné: Národní muzeum v Praze, národopisné oddělení; Lékařská fakulta hygienická UK, katedra biologie; Ústav pro jazyk český AV ČR, jazyková poradna atd.

o) názvy státních a diplomatických aktů

Dekret kutnohorský (nebo Kutnohorský dekret), Zlatá bula sicilská, Charta Organizace spojených národů, Švícarská zátková

p) názvy významných dějinných událostí

Velká francouzská revoluce, Pražské povstání
Ale zpravidla: druhá světová válka

q) názvy akcí, soutěží, svátečních a významných dní a období

Pražské jaro, Závod míru, Zlatý slavík, Nový rok, Štědrý den, Hromnice, Vánoce, Velikonoce, Den dětí, Den Země, Svátek matek, Dusičky, Hod boží vánoční, Boží hod vánoční, Nový rok (=led, nový rok (=následující rok) => Přejeme vám šťastný nový rok; pozor: advent, masopust

u mnoha označení, jen jsou-li oficiální, zpravidla s uvedením pořadí nebo data: Dvacátý (20.) mezinárodní filmový festival v Karlových Varech, Šestnácté (16.) zimní olympijské hry, Mistrovství světa v odbíjené žen 1992 (jinak jako pojmenování obecně: filmový festival v Karlových Varech, zimní olympijské hry, mistrovství světa atd.);

r) názvy knih, uměleckých výtvorů, novin, časopisů apod.

Devatero pohádek, Staré pověsti české, U nás v Kamenických (Slavičích obraz), Raněný (Štursova socha), Má vlast, symfonie Z Nového světa, Kde domov můj, Lidové noviny, Svobodné slovo, Český jazyk a literatura (časopis), Rodina a škola

Názvy svatých knih bible a korán se podle PČP píší s malým písmenem; větší však pro vyjádření náboženské úcty dávají přednost písmenu velkému.

s) jména významnějších cen:

Rád bílého lva, Rád T. G. Masaryka, Cena Egona Hostovského, Nobelova cena míru (ale čestná plaketa F. Palackého, stříbrná medaile Masarykovy univerzity).